

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 18.11.2022
Published /Yayınlanma 30.12.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Öztürk, A. (2022). Tipografik öğelerin resim sanatında görselliğe etkisi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(90), 2615-2622.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3384>

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÖZTÜRK
<https://orcid.org/0000-0001-9717-9999>

Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi/ Grafik Tasarım Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE

TIPOGRAFİK ÖGELERİN RESİM SANATINDA GÖRSELLİĞE ETKİSİ THE EFFECT OF TYPOGRAPHIC ELEMENTS ON VISUAL ART IN PAINTING

ÖZET

Tipografi sanatı, iletişim kurma yönünden, bilgi, mesaj ya da bir düşüncüyü sembol ve işaretleri kullanarak, görsel algıyı etkilemek üzere estetik, kavramsal, özgün tasarım alanıdır. Yazı karakterlerini büyüklük, kalınlık, ölçülülük, renk uyumu ve denge yaratarak kullanan sanatçı, imaj oluşturma hedefiyle yeteneği ölçüsünde farklılık yaratır. Seçilen tipografik unsurların, resim sanatına kattığı renk, kullanılan imgeye verdiği hareket, tasarlanan yapıta değer katar. Esere farklılık kazandıran karakteristik özellik, resimsel anlatımda, düzen ve yapı bakımından, zengin bir ritim ve armoni oluşturur. Sanatçı, eserini, tipografik öğelerle güçlendirerek, farklı kombinasyonlarla özgün formlar yaratır.

Resimlere yerleştirilen tipografik karakterler, uyum, denge, ritim bakımından değerlendirilerek, bilimsellik temelinde optik bakış ve algılama gerektirir. Tipografik dokunun biçimi, ölçüsü, resim görselinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığında, tasarım yeni bir biçime dönüşür. Resimde kullanılan her harf, ayrı kombinasyon, çözüm gerektirir. Punto, pika, birim kalınlıkları resimle bütünleştirilirken, gözü rahatsız etmeyecek biçimde, oransal ilişkiyi ve estetik kaygıları önceleyen bir tarz oluşturulur. Yazı stillerinin resim kompozisyonuna uyumlu olması gözetilir.

Tipografik karakterlerin, yüzey dokusuna yerleştirilmesi, tasarım bilgisiyle düşünülmüş, değerlendirilmiş, bir yapı ve biçim dilini bilmeyi gerektirir. Farklı duyu ve düşünceleri, resme katmayı amaçlayan sanatçı, estetik yapıyı kuvvetlendirir, içeriği zenginleştirir, anlamsal derinliği yapıtına işler. Yazı karakterlerinin, resmin bütününe bozmadan estetik kaygıları önemseyerek kullanılması; görsele farklılık, özgünlük, kimlik kazandırırken, eserdeki yapının estetik duygusunu güçlendirir. Tipografik öğeler, resimde teknolojik gelişmelerle kültürel etkinlikleri, afiş, reklam vb. ürünlerde görsel niteliği artırır. Resimlerdeki tipografik yerleştirmeler, karakterlerin bilinçli kullanımı, bilimsellik temelinde; yapıtın, konum, ölçü, renk ve tasarım fonksiyonlarıyla, sanatsal estetik güzelliğe yeni bir ton, duruş ve tarz kazandırır.

Anahtar Kelimeler: Tipografi, görsel etki, iletişim, yaratıcılık.

ABSTRACT

The art of typography is an aesthetic, conceptual, and original design field in order to affect visual perception by using symbols and signs in terms of communication, information, message, or idea. The artist, who uses the typefaces by creating size, thickness, moderation, color harmony, and balance, creates a difference according to his ability with the aim of creating an image. The color that the selected typographic elements add to the art of painting and the movement it gives to the used image adds value to the designed work. The characteristic feature that makes the work different, creates a rich rhythm and harmony in pictorial expression, in terms of order and structure. The artist creates original forms with different combinations by reinforcing his work with typographic elements.

The typographic characters placed in the pictures are evaluated in terms of harmony, balance, and rhythm, and require optical view and perception on the basis of science. When the form and size of the typographic texture are used as a complement to the picture visual, the design transforms into a new form. Each letter used in the picture requires a separate combination and solution. While integrating point, pica, and unit thicknesses with the painting, a style that prioritizes proportional relations and aesthetic concerns are created in a way that does not disturb the eye. It is observed that the writing styles are compatible with the picture composition.

Placing typographic characters on the surface texture requires knowing a language of structure and form, which is thought and evaluated with design knowledge. Aiming to add different feelings and thoughts to the painting, the artist strengthens the aesthetic structure, enriches the content, and incorporates semantic depth into his work. The use of typefaces by paying attention to aesthetic concerns without spoiling the whole picture; while giving difference, originality, and identity to the visual, strengthens the aesthetic sense of the structure in the work.

Typographic elements, technological developments in painting, cultural events, posters, advertisements, etc. Increases the visual quality of products. Typographic installations in pictures, conscious use of characters, on the basis of scientificness; The work gives a new tone, stance, and style to artistic aesthetic beauty with its location, size, color, and design functions.

Keywords: Typography, visual impact, communication, creativity.

1. GİRİŞ

Yazı ve tipografik öğeler, içerik ve anlam açısından, bilgi ve mesaj iletmesinin yanında, görselliği etkileyen tasarım araçlarıdır. Bilgi ve mesaj verme özelliğiyle görsellik üretebilme niteliğindedir. Tipografik karakterlerle etkin, kalıcı tasarımlar üretilebilir (Uçar, 2019, s. 278). Tipografik çalışmalarda vurgu, alan, zıtlık, oran, farklılık gibi özelliklerle oluşturulan biçimin bütünlük algısı, eklenilen parçalarla ahenk kazanmalı, karakteristik özellikler fark yaratmalıdır.

Sürekli değişim gösteren tipografi, toplumsal gelişmelerle birlikte değişir. Yeni dönemin, tipografi tasarımları, değişim ve gelişme süreçleriyle birlikte tasarlanır. Sanatçı özelinde değerlendirildiğinde, tasarlananları yorumlayacak kitlelere dönük sonuçlar gözetilmelidir (Özdemir & Kurt, 2018). Çeşitli göstergelerle iletişim kuran insanlara, sezgi ve duyarlılık kazandırmak için üretilen görseller, farkındalık ve estetik haz yaratmada işlevseldir.

İnsanın zihninde yarattığı kavramlar, fikirler, algı ve duygular, dille şekillenmiştir. Dil, insanın üstün niteliği olan ifade gücü ve var olma biçimidir. İnsan, dili aracılığıyla zihin akışını, yazının anlam ve içeriksel uzantılarını biçimleri anlatarak, yaratıcılığa dönüştürür. Tasarımlar, yazının şekillendirilmesiyle gelişirken, çok sayıda harf biçimleri, yazı karakterlerinin oluşturulması, algı tonlamalarıyla ortaya çıkmıştır. Tipografinin anlam ve duygu yaratmada üstlendiği görev; sözü, dili anlamak ve doğru konumlandırmaktır (Uçar, 2019, s. 186). İç duyumsama ve kendiliğinden oluşan, iç dünyanın izlenimleriyle sonuca varma, doğaçlama olarak bilinmektedir. Sanatçı, aniden oluşan duygu ve düşüncelerini, soyuttan somuta döndürerek yapıtını kurmaya başlarken, zihinselliği ve ruhsallığı devreye girer. Yaratıcı bir sanatçı, içsel sesini ve neye gereksinimi olduğunu, nasıl sonuca varacağını duyumsar. Derin, içten duygu ve düşüncelerle etkinlik içinde bulunan sanatçı; iç duyumsaması sonucu ürettiği yapıtının doğaçlamayla oluştuğunu görür (Eroğlu, 2019, s. 37). Günlük gereksinimlere dönük üretilen reklamlar, afişler, toplumsal tüketim alanlarındaki konular, tipografik karakterlerle sunulur. Görsel iletişimde algılama durumu, anlam ilişkilerinin derinliği; etkileşim, kültür, eğitim, deneyim, estetik değerlerle algılar yaratır. Tasarım olgusu, insanın bireysel ve toplumsal yaşamını, geleceğini biçimlendiren karmaşık yapıdır.

Tasarımlarda renk ve ton değerleri kullanılarak, tipografik öğeler, öne çıkarılır ya da arka plana itilebilir. Görsellik oluşturmada, rengin türü ve yoğunluğu önemlidir. Tasarımda verilmek istenilen mesaj, değişik kültürlerde, farklı psikolojik etkiler, algılar yaratır (Uğur, 2018). Tipografinin, kavramsal tasarımlara dönüşerek, resim ve yazının birlikte olduğu görselleşmeye etkisi, günümüzde görsel iletişim alanında vazgeçilmezdir (Sarıkavak & Sarıkavak, 2022). Kişilerde değişiklik gösteren, psikolojik bir kavram olan algıda seçicilik, görme ve anlama ilişkisi içinde değerlendirilir. İnsanın kavrama anlayışı, bir tür anlamlandırma yetisidir. Görüntü ve düşüncenin algılanması, estetik görünüm ve deneyimlerle anlama dönüşür. Görsel bütünlüğün sağlanmasında önemli olan, tasarım öğelerinin, kurulan yapıtta bütünlüğü bozmayacak şekilde yer almasıdır. İzleyiciye verilmek istenen algı, bütünlük içerisinde çekicilik kazanır.

Sözlü iletişimin kalıcı olmaması, mesaj üretmede görselliği üstün kılar. Görüntülerden oluşan bilgi, insanlar üzerinde etkilidir. Tasarımcı, iletişim için seçtiği sözcük veya harflerle, mesajını geniş kitlelere ulaştırabilir (Dilekçi, 2017). İlkel toplumlardan bugüne, insanın ürettiği yazı, sembol ve işaretler, değişimlerle şekillenmiştir. Tipografi, harf, sembol ve rakamlar, renkler, noktalama işaretleriyle belirli kuralların tasarım alanındaki düzenlemeleri içerir. Tipografi kuralları, bilimsel ölçülerle belirlenmiş sanattır. Uygulama alanlarında etkinliği kanıtlanmış, izleyicisine çekici gelen duygulara seslenir. Reklam, film, video vb. alanlarda yaygındır (Genç & Aslanbaş, 2018). Görsel alanlarda, algı yaratmak için logo ve tipografik kavramlar, değişik yazı tipleriyle estetik biçimler yaratmada, işlevseldir. Dijital teknolojik olanaklarla, tipografi etkinlikleri, sanat değeri olan tasarımlar üretmiştir. Tipografik karakterlerle verilmek istenilen mesaj, görselin özgün biçimi, rengi, boyut ve konumuyla bütünlük içerecek tarzda tasarlanır.

Tipografi, sonuçları araştırma ve testlerle deneyimlenmiş bir bilimdir. Tipografi, etkileyici, yaratıcı yenilikler barındıran, kuralları ve belirli biçimleri olan sanattır. Sanat ve bilimin birleşmesiyle oluşan yapıtlar, kusursuzluğu barındırır. Doğru yazı stili, uygun ölçü gibi kuralların önemsenmesi, kalıcı eser yaratmada önemlidir (Selamet, 1995). Her ressam, tuvalini değişik şekillerde kullanır. Tasarımlarında şekiller, yazılar arasında denge kurma becerisi, estetik görünüm kazandırır. Renk kombinasyonlarıyla duygu uyandırma, vurgu ve dikkat çekme, tasarıma biçim ve yön verir.

Sanat, yeni bir biçim, biliş ve eylem için gerçeklik durumuna gelmiş yeni objelerle, değer ilişkisi yaratır. Yenilik ve özgünlüğün sanattaki önemi, biliş eyleminin fark edilmiş, deneyimlenmiş olmasındandır. Sanatçının etkinliği, bilişselliği sonucundaki eylemdir. Sanatta yeni, sanatçı etkinliğiyle ortaya çıkan, ses getiren algılara seslenen özgür yaratıdır (Bahtin, 2005, s. 314). Sanat yapıtları, üstün bilgi, yetenek ve uğraş gerektirir. Sanatsal yaratım, insanın doğal yeteneği yanında, bireysel gelişim, toplumun değişen dinamiklerini algılama ve yaşadığı kültürel yapının koşullarına bağlıdır. Sanatçı, eserini, esin kaynakları, içsel arayış, kişiliğinin yaşamına etkisi doğrultusunda işlerken, aynı zamanda da kendisini ifade eder.

Yaratıcılık, parçaları birleştirmek, yeni bir ürün oluşturmak anlamını taşır. Buluş olarak adlandırılan yapıt, sanatçının yaratma sürecinde oluşan tasarım ürünüdür. Tasarlama, zihinsel bir sürecin sonucudur. Yaratıcılık ve tasarım kavramları, birbirinden bağımsız değildir. Sanat, yaratıcılık ve tasarımı kapsayan bir olgudur (Elden & Özdem, 2015, s. 45). Sanatın insanlardaki karşılığı, güzellik duygusu ve duyarlılık yaratmasıdır. Duyulanı başkalarına aktarma, güzellik ve biçimlerin insana sunduğu duyusu, hazzı gerçekleştirmektir (Read, 1974, s. 22). Sanatçı, tasarladığı yapıtta, biçimi, renk uyumunu önemserken, seçtiği renklere, destekleyici tonlarla devamlılık ve ritim kazandırır. Güzeli yaratmak gereksinimini duymak, sanatçının arzusunu doyurma isteğinin sonucudur. Sanatçı, sanatın amaçlarına göre estetik duygusu ve algı uyandırma gayretiyle düşlerini, bilgi birikimini, biçim verdiği yapıta aktararak, izleyenlerinde sanat sevgisi ve estetik algı yaratma uğraşındadır.

Tasarımcılar, mesajlarını sözcük ve görüntülerle aktarmayı amaçlarken, görsel organizasyonu ve mesaj vermeyi düşünerek düzenler. Vermek istediği mesajla, düşüncesine dayanak oluşturan kavramları, özgür ve görünür kılmaktır (Becer, 2019, s. 38). Sanatsal estetik değer, yapıta verilen tepkinin niteliğidir. Güçlü ya da derin diye tanımlanan bir tepki, yapıt basit, sade, kaba olarak işlense de yüksek bir estetik değer taşıyabilir. Verilen tepkinin güçlü olduğunu belirleyen, başkalarının da o tepkiyi ifade edebilmesidir. Güç ve derinlik kavramlarının değişken niteliği, kişilere göre değişebilir. Estetik deneyimlerin doğası, öznel ve evrensel oldukları gerçekliktir (Bolla, 2006, s. 29). Konu ve şekil bakımından bilgi, bilinç ve yetenek ürünü olan sanat yapıtları, estetik değer ve güzelliği kapsar. Yaratıcısının deneyimlerini dışa aktarma, iletişim sağlama işleviyle izleyenlerde bıraktığı duymusal izler, yapıtın değerini belirler. Sanatçı, yapıtına estetik değer katmak için uyumu, bütünlüğü ve biçimsel özelliği önemser. İzleyicisinin değer duygularına yönelen düşüncelerini, eserine yansıtarken, estetik duyguları harekete geçirmeyi hedefler.

Sanatçının niteliği, yaratıcılığının özünü oluşturur. Sanatsal yaratımda, sanatçının yapıtına yerleştirdiği düşünceler, kişiliğinin bir parçasıdır. Düşüncelerini, duyarlılığını, duymamsalarını, yapıtına yansıtır. Sanatçı kişiliği ile sanatçının insan yanı, bir bütündür. Sanatçı kişiliğinin büyüklüğü, içinde bulunduğu koşullardan kendini soyutlayarak, yaratma işlevinde bulunması, toplumsal konuları işlemesidir (Ersoy, 2002, s. 10). Düşünce ve duyarlılığını resimlere renk, çizgi ve kavram olarak aktaran sanatçı, aynı zamanda kişiliği, seçimleri, beğenisi, yarattığı eserlerdedir. Günlük yaşamdaki kişiliğinin dışında, sanatçı kimliğiyle söyleyeceği sözü bilinçle şekillendirir.

Sanatçı, yaratım aşamasında deneyimlerini eserine aktarır. Duygularını, düşüncelerini, başkalarıyla paylaşmak, onların düşünce ve duygularını duymamsamaya yönelerek, biçim verdiği uğraşısı sanat eseridir. Oluşturulan eserin insanlar tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesi, sanatçının uğraşısının ortaklaşa paylaşım ve tüketimi, esere kalıcılık kazandırır. Andre Lhote, sanatı, insanların düşüncelerini aktarmak için yarattıkları bir araç olarak görmekte ve ortak bir yönü olduğunu söylemektedir. Sanat eserleri, yetkin iletişim araçları olarak, kalıcılığı, sonsuzluğu, geçmişten geleceğe iletişimi; ses, hareket, çizgi, biçim, renk ya da sözcüklerle aktarır. Bir resim biçimi karşısında insanlar, sevgi dünyalarıyla ilişki kurabilirler; yaşamlarında, sanatçının sunup önerdiği duygu ve anlam arayışının paylaşımında olurlar. Sanat, hoş giden, estetik endişeler taşıyan, biçim yaratma uğraşısıdır (Şişman, 2006, s. 2-3).

Yaşam biçimleri, düşünce tarzları, tipografik dille anlatım biçimlerini oluşturur. Çeşitli yazı karakterleriyle, postmodern yapıda tipografik uygulamalar vardır. Grafik tasarım alanında, kavramsal ve tipografik çözümler, minimal bir tarzla mesaj verirken, yalın bir estetiklik söz konusudur. Tipografi, tasarlanmış bir sanattır. Latin, Çin, Japon, Arap alfabeleri, ortak kurallar çerçevesinde, grafik tasarım unsurları olarak kullanılır (Uçar, 2004, s. 95).

Resim, sözcüklerle anlatılabilecek, iletilebilecek mesajın, sözel olmayan bir tarzda, iletişim ve ifade gücünü yansıtır. Görünür ve sessiz olması, seyircinin okuyabileceği metinler gibi insan bilincinin düşünce ve duygu ürünleridir. Resimler sözcüklerle anlatılması istenilenlerin, bilincin görsel

dönüşümlere yansımalarıdır; sorgulama, araştırma ve buluş yollarıdır. Resimler olanak ve olasılık alanlarını görünür kılarak izleyicisine sunar (Leppert, 2002, s. 17-18). Yaratıcı eylemde önemsenmesi gereken karşılaşma olgusu, sanatçısının çeşitli açılardan gözledikleri, duyu dünyasına geçer. Ressam, karşılaşma sonrası, paletindeki renkleri tuvaline aktarma kararlılığıyla, düşüncelerini ve düşlerini işlemeye başlar. Boya ve malzemelere bakışı, karşılaşma olgusunun diğer kısmını oluşturur. Boya ve malzemeler, karşılaşmanın anlatım aracıdır. Sanatçı, üstün bir uğraşmayı göze alarak, konusuna yoğunlaşır (May, 2007, s. 65). Sanat yapıtları, üstün yetenek ve beceri ürünüdür. Sanatçı, teknik becerilerini sergilerken, eserlerinde kullanacağı malzemeleri özenle seçer, anlatımlarında yazı kurallarını uygularken, bilgi ve yeteneğiyle yaratma sürecini tamamlar (Lenoir, 2005, s. 8).

İnsanların yaşama bakışlarına, farkındalıklarına, dünyayı değerli kılma çabalarına katkı sağlamaya çalışan sanatçılar, düş güçlerini, esin kaynaklarını yaratıcılığa dönüştürerek, etkili bir iletişimde bulunurlar. Sanat, toplumun, kültürel yapısında, yaşamın tüm alanlarını kapsayıcı, algı ve estetik duyarlılığı sağlayan etkinliktir. Sınırlı yaratıcılık alanı, sanatçıların duyarlılığını etkilediğinden, sanatsal yaratıcılığın gelişmesi durağanlaşır. Sanat yapıtları, sanatçının hayal gücünü, yaratıcılığını, düşüncelerini ve mesajını içeren; özgün, kalıcı, estetik kaygıları taşıyan, teknik yönlerden de ölçülülük oran gibi temel özellikleriyle evrensel etkinlik ürünleridir.

Tipografinin öncüleri, süslü uzantıları terk ederek, özgün bir sanat alanı yaratmışlar; üretilen yapıtlarda tekrardan kaçınmayı, özgün tarzlar geliştirmeyi önemsemişler, sadelik ve gerçekliği teşvik etmişlerdir. Tipografideki yeni oluşum, yazı karakterlerinin güzelliği ve sadeliği, yapıtları, nitelik ve görsellik açısından değerli kılmıştır (Erdal, 2015, s. 102). Tipografi öğelerinin, resimler üzerinde oluşturduğu estetik duyu, görsel etki, renk, form kavramlarıyla, sanatçının sunmak istediği düşünsel ve duysal algıyı güçlendirir. Tasarlanan resimde ölçülülük, denge, hareket vb. teknik özelliklerle yerleştirilen harfler, renk dokusuna uyumlu biçim yaratarak, izleyiciye estetik haz duygusu verme amaçlanır. Harflerin resme kattığı değer, duysal etkileşimi sağladığı ölçüde görselliği ilginç kılar.

Tipografik harf karakterlerinin, resmin mesajına dönük anlam içermesi, ritim ve hareket olgusunu doyurucu bir bütünlüğün çekiciliğini yaratır. Resmin üzerinde, iyi düşünüp tasarlanmış bir yapı, tipografik doku, ölçülü kullanılan renk tonları arasında uyum gözetmek gerekir. Görselin doğru konumlandırılması, yön, derinlik, perspektif duygusunun yanında, teknik açıdan kullanılan harf karakterleri, resimle bütün oluşturmada denge gözetilerek birleşik bir yapı oluşturur. Resme tipografik harflerin eklenmesi, güçlü bir anlatım dili, etkin mesaj sunma, anlaşılabilir, okunabilir bir tarzla izleyiciyi estetik değer duygularıyla buluşturabilir.

Harf karakterlerinin okunurluğunu sağlayan, yazının gücüyle dikkati çekmeyi başaran, insanı hoş tutarak hayranlık uyandıran anlayış, tipografi çalışmalarını ilginç kılar. Tipografik tasarımlarda, harf dizimi, boşlukların belirlenmesi, çizgilerin yerleşimini uygulayabilmek, el becerisi gerektirir. Tipografik düzenlemeler, sadelik, okunurluk ve iletişimi öne alan, berraklık derecesini yücelten, işlevsel estetik tavır ortaya çıkarır (Erdal, 2015, s. 100-101). Resme eklenen tipografik öğeleri; açı ve yön seçimi, boyutu, kattığı ağırlık, derinlik ve eğim vererek uygulanan harf karakterleri, diğer biçimsel katkılar, farklılığı yaratan önemli unsurlardır.

2. RESİMDE TIPOGRAFİNİN GÖRSEL ETKİSİ

Tipografik unsurlar, tablo yüzeyinde renk uygulaması, algılamada etki yaratır. Tipografik etki yaratmak, ciddi, özenli bir uğraş gerektirir. Resimde, estetik performans oluşturmak isteyen sanatçı; yazı stili, boyut ve renklerde ölçü gözetir. Yüzey ve tipografik karakterlere uygulanan renkle oluşturulan bileşim görselliği etkiler.

Resim 1: Tuval Üzeri Karışık Teknik: 64x87 cm., Ayşe Öztürk, 2022.

Portrede egemen olan biçimle kurulan anlam, renklerle belirgin özgün bir duygu yansımasıyla kişisel iç dram, hedeflenen algıya dönük somut gerçeklikle yansıtılmaya çalışılmıştır. Kompozisyonda yer alan tipografik karakterlerle, renk ataklarının yarattığı biçimler, portreyi olgunlaştıran renk ve hareket duyarlılığını harmanlayarak dinamizmi öne çıkarıyor.

Estetik vurgular, renk, boşluk, form gibi biçimsel unsurlar arasındaki dengenin korunması, biçimsel bütünlük kurabilmenin sağlanması, düzenlenen yapının niteliğini kusursuzluğa taşır. Sanatçı, yeteneği ve zekasıyla, özne- nesne etkileşimini üstün seviyeye çıkarır (Becer, 2020, s. 172).

Resim 2: Tuval Üzeri Karışık Teknik: 70x50 cm., Ayşe Öztürk, 2022.

Portrede kişisel bir iç dram, psikolojik algı yaratma, somut gerçekliğe dönüştürme eğilimini, tipografik öğelerdeki düzen, yeni malzemelerle donanımlı, net ve anlaşılır biçimli bir yapı oluşturuyor.

İzleyicisinin yaratıcı yöntemi duyumsamasını, resminin izleyici bilincine aktarılmasını amaçlayan sanatçı, sanatsal hedefini açık ve net biçimle üretir. İzleyiciyi, yapıtı yeniden değerlendirmeye iten estetik kaygıları güçlendirerek, eserinin doğru kavranmasını sağlar. Doğru üretilmiş sanat yapıtında, ayrıntılar, algı alanının dışındadır. Yapıtta bütünü oluşturan her parça eş değerdedir. Gerçek sanatsal bir deneyim, gerçeklik ve bilinçlilik özellikleri taşır (Becer, 2020, s. 178-179). Estetik ve biçimsel birlik kurulan kompozisyonda, karakteristik özelliği olan tipografik öğeleri yerleştirirken, farklı kültür dillerinin yapıta kattığı değerler, insanlığı şekillendiren değişik kültürlerin diyalogunu güçlendirir.

Resim 3: Tuval Üzeri Karışık Teknik 48x55 cm., Ayşe Öztürk, 2022

Algılama uyarısı niteliği taşıyan yapıt, bilişsellik temelinde bir arayışla tepkisellik taşımaktadır. Özgün bir ruh halini yansıtmaya, incelikli bir duygu armonisinin gerçekleştirilmesi, tipografik karakterlerin resme yüklediği anlam ve içerik, duygu yoğunluğunu yansıtmayı amaçlıyor.

Yazı, işaretlerle düşünce ve bilgiyi aktarır. Tipografi yazı ile sanat yapma boyutu olarak algılanabilir. Okunabilirlik ve estetik eksenine odaklanan tipografi, çağdaş anlamda farklı hedeflere yönelir. Bilgi ve mesajı açık bir dil formuyla iletmenin yanında, farklı imgelerle, kimlik ve görsellik, yeni bir yapı oluşturur. Verilmek istenen mesajın içeriğinin, tipografik öğelerle uyumu, tasarımcının zorluklarındandır. Tasarımcı, değişik biçim ve yazı karakterlerini, notalar gibi farklı bir ses ve tonla çağrıştırıp ilişkilendirir. Tipografik çözümler, içerik, görsel tonaj, samimiyet ve inandırıcılıkla belirginleşir. Okunabilen ve görsel algılanan gerçekçi işlevle tipografi, tasarıma kimlik kazandırır (Uçar, 2004, s. 106).

Yaratıcılık, düş gücü ve el emeği, bilgi ve bilinçle tasarlanan yapıta tipografik öğelerin yerleştirilmesi, özgün bir biçim yaratma etkinliğinde bilgi ve yetenek gerektirir. İnsanın iç dünyasını dışa aktarma, dünyayı algılama, görselliği önemli kılmaktadır. Göze hitap eden sanat eserlerinin yaratıcısı; renk, ritim, hareket, denge gibi unsurları resminde kullanırken, izleyicilerin görme, anlama ve estetik algılarını etkileyeceğini bilir.

Tipografik yaklaşım, çözümler ve tasarımlar, sanat eserleri gibi çağın özelliklerini taşır. Tipografik bir çalışma, pratik bir iletişim amacıyla üretilirken, biçime dayanan sanat alanı içinde yer bulur. Tasarımcı, yapıtıyla yeni bir evren oluştururken, kavramsal ve sanatsal bir ürün yaratımı söz konusudur. Tipografik düzenlemelerde, gövdelerin ahenkli bir ölçüyle belirlenmesi, yapıta ritim verir. İyi düşünülmüş ve tasarlanmış bir tipografik çalışma, ritmik özellikler taşır (Uçar, 2004, s. 109).

Renkler, uygulama alanlarına göre güzellik, heyecan, dekoratif özellikler gibi değerlere dönüşür. Anlatım dili olarak renkler, zengin ve etkili, anlamlı ileticilerdir. Renklerle, zemin tonu, küçük boyutları vurgulama, alanları diğerinden ayırma ve kompozisyonu bütünleştirici özelliklerle uyum ve geçişler sağlanır (Ketenci & Bilgili, 2006, s. 197).

Resim 4: Ondülin Mukavva Üzeri Akrilik Boya: 70x50 cm., Ayşe Öztürk, 2022.

Süsleyici tipografik öğelerle, figürün erotik izlenimlerini saklayan görünümüne, tipografik karakterlerin yüklediği içerik, renk anforlarıyla resmin duygu yoğunluğunu yansıtır. Eserde, koyu ve açık kontrast renklerin kullanımı, ilgi uyandıran görsel biçimi oluşturur. Renklerle, duygu ve düşünce dünyasını harekete geçirmek, resme güçlü bir anlatım değeri katmak, tipografik harf kümelerine uygulanan tonlamalarla anlama güç verir.

Resimlerde tipografik öğeler kullanılırken, renk seçimleri kompozisyondaki öğelerle uyumlu ya da zıtlık gösterebilecek biçimde, yüzeyde etkiler yaratacak tarzda seçilir. Tipografik fontların uygulandığı resim kompozisyonlarında, eserde derinlik görünümünü niteleyen renklerle, planlar oluşturulur. Tipografik öge yerleştirmelerinde, fontlar öne çıkarılmak isteniyorsa sıcak renkler, geri planda olması isteniyorsa soğuk renkler, tercih edilir. Renkleri kullanma ve eserdeki tipografik karakterlere yansıma biçimi, izleyicinin duysal ve duygusal tepkisini yönlendirebilir. Görsellik bakımından yapıtta verilen mesajın doğru algılanması, izleyenlerde farklı düşünce, algı, duyumsama yaratır. Deneyimlerin tuvale aktarımı; bakmak, görmek ilişkisinin uyandıracığı tepkiyi renkler, desenler, harflerle ilginç duruma getirebilir. Resimlere anlam veren duygular, mutluluk hissi verdiği gibi düşünsel ve eleştirel anlamda da işlevseldir. Görsel çekicilik, bilgi ve mesaj paylaşımında, özgün ve farklı yöntemler kullanılarak, yaratma yeteneğiyle şekillenir.

3. SONUÇ

Sözü görselliğe dönüştüren tipografi, resim sanatında tasarlanan kompozisyonla uyum ve bütünlük sağladığında etkilidir. Sağlam bir yapı oluşturan tipografik öğeler, resme özellik katarak, farklılık oluşturur. Ressam, yapıtı renk tonları, çizgisel form, düşsel tasarım ile düzene koyarken, anlam katacağını düşündüğü görsel etkiyi, titizlikle seçtiği tipografik karakterlerle yapıtı işler. İçtenliğini, inandırıcılığını göstermek üzere tasarımlarında kullandığı öğelerin biçiminin ve tekniğinin farkındadır.

Tipografinin, resim sanatındaki etkisi, farklı yöntem ve tarzların yapıtlarda kullanılmasıyla görülür. Tipografik öğelerin, resimlerle bütünleşme tarzı, sanatçının yaratma gücüyle özdeşleşirken, desene kattığı değer, yaratıcısının bilgi ve yeteneği ölçüsündedir. Tarihsel dönemlerde, yazının resimden doğuşu, tipografik öğelerin, resimde varlığını göstermektedir. Farklılıkları, çoğulcu, düşünsel anlatımla eserlerine aktaran sanatçılar, yaratıcı yetenekleriyle, yeni biçimler oluştururlar.

Dilsel bir gösterge olan tipografi, görsele kattığı doğallıkla, resmin anlatım gücüne yazı karakterleriyle değer katar. Tipografinin iletişim dili ve görselliği, izleyicide resmin verdiği mesajı güçlendirme yönünden farklılık yaratır, ilgiyi artırır. İnsanın var oluşundan günümüze, görme ve bakma özelliği sürekli gelişmiş, görselliğin çekiciliğinden etkilenilmiştir. Görsellikte dil farkı gözetmeksizin, güzellikleri özümseme, yazıyı resme katarak görsel, sözsel bir duruş sunulmakta ve sanatsal denemelerle estetik arayış sürmektedir.

KAYNAKÇA

- Bahtin, M. (2005). *Sanat ve Sorumluluk*. (Çev. Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Becer, E. (2019). *İletişim ve Grafik Tasarım*. (12. Baskı). Ankara: Dost.
- Becer, E. (2020). *Modern Sanat Ve Yeni Tipografi*. (4. Baskı). İstanbul: Dost.
- Bolla, P.d. (2006). *Sanat ve Estetik*. (Çev. Kubilay Koş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dilekçi, N. (2017). Tipografi Eğitimi Ve İletişimdeki Yeri. *Ulakbilge*, 5(18), 1969-1985.
- Elden, M. & Özdem, Ö. O. (2015). *Reklamda Görsel Tasarım Yaratıcılık ve Sanat*. İstanbul: Say Yayınları.
- Erdal, G. (2015). *İletişim ve Tipografi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Eroğlu, Ö. (2019). *Bütünsel Sanat Algısı ve Bugün Sanat*. İstanbul: Tekhne Yayınları.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat Kavramlarına Giriş*. (3. Baskı). İstanbul: Yorum.
- Genç, E. N. & Arslanbaş, B. (2018). Tipografik Logolar Tüketiciler Üzerinde Nasıl Marka Algısı Yaratıyor? “Deneysel Bir Uygulama”. *Journal of Awareness*, 3 (Özel Sayı), 625-636.
- Ketenci, H. F. & Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim & Grafik Tasarım*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Lenoir, B. (2005). *Sanat Yapıtı*. (Çev. Aykut Derman). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Leppert, R. (2002). *Sanatta Anlamın Görüntüsü İmgelerin Toplumsal İşlevi*. (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- May, R. (2007). *Yaratma Cesareti*. (Çev. Alper Oysal). (10. Baskı). İstanbul: Metis.
- Özdemir, F. & Kurt, H. (2018). Jan Tschichold’dan Bugüne Yeni Tipografi. *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*. 4(2), 86-101.
- Read, H. (1974). *Sanatın Anlamı*. (Çev. Güner İnal & Nuşin Asgari). (2. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Sarıkavak, N. K. & Sarıkavak, A. (2022). Grafik ve Görsel İletişim Tasarımında Tipografinin Gerekliliği ve Önemi. *Modular Journal*, 5(1), 112-134.
- Selamet, S. (1995). *Grafik Tasarım Ögesi Olarak Tipografi*. Yüksek Lisans Tezi, T. C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şişman, A. (2006). *Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş*. İstanbul: Literatür.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. (3. Baskı). İstanbul: İnkılap.
- Uçar, T. F. (2019). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. (10. Baskı). İstanbul: İnkılap.
- Uğur, E. (2018) *Tipografi I Final Ders Notları*. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=tipografi-1-final-ders-notlari-2018.pdf>.